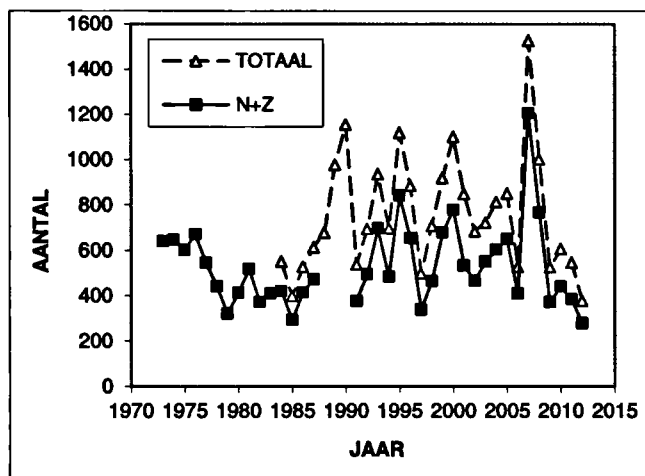

Het voorkomen van de blauwe reiger in de westelijke Eemponders

De westelijke Eemponders zijn een laag liggend gebied met veel sloten en andere wateren. Het is dus ook geen verrassing dat er veel reigers voorkomen. Van die reigers is de blauwe reiger nog steeds verreweg de talrijkste. De purperreiger wordt de laatste tijd zo nu en dan een keertje gezien, maar de aantallen blijven heel laag. De grote zilverreiger is sinds de eerste waarneming in 1999 zeer sterk toegenomen en na een piek in 2007/2008 schommelen de totale aantallen tussen 100 en 150 per jaar. De roerdomp werd in het begin van de tellingen jaarlijks gezien maar is daarna verdwenen, de laatste waarneming dateert uit 1998. De koereiger is vanaf 2005 een paar maal gezien.

Jan Mooij

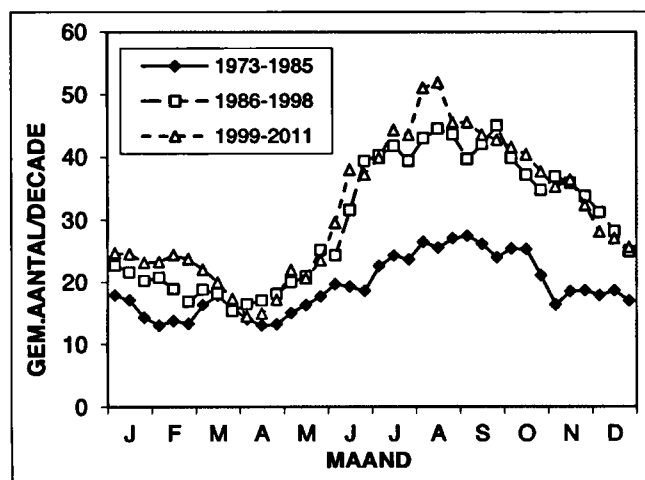
Zoals uit figuur 1 blijkt gaat het niet slecht met de blauwe reiger. De aantallen schommelen sterk (meer dan een factor drie!) maar een duidelijke trend ontbreekt.

Figuur 1. Totaal aantal getelde blauwe reigers per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de stippellijn de totale aantallen.

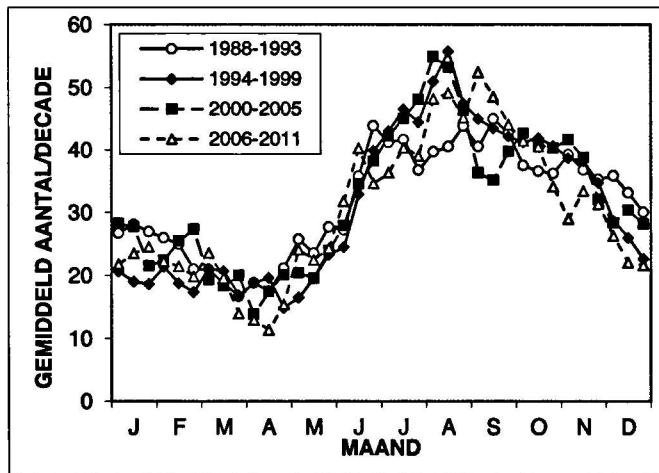
Er zijn twee bekende oorzaken voor schommelingen in de aantallen. Slechts een deel van onze broedvogels trekt weg. Van de blauwe reigers die de winter hier doorbrengen komen er in een strenge winter veel om en dus zijn er het jaar daarna minder. Verder blijkt dat in jaren met extreem veel veldmuizen het aantal blauwe reigers in de polders toeneemt. Wat de vorst betreft zijn strenge winters in 1978/79 en 1996/97 goed te herkennen. Een rij koude winters in het

begin van de jaren tachtig is misschien verantwoordelijk voor het lage niveau in die jaren. Ook de laatste jaren zijn de aantallen relatief laag; dit kan samenhangen met de vorstperiodes in de laatste winters na een lange periode met alleen zachte winters. Het afgelopen jaar was zelfs met het laagste aantal in de geschiedenis van de tellingen. De pieken vanaf 1990 vallen keurig samen met die van de goede veldmuizenjaren voor bijvoorbeeld de torenvalk. Vóór 1990 lijken muizenjaren, die er gezien de aantallen van de torenvalk wel degelijk waren, verrassend genoeg geen invloed te hebben.

Figuur 2. Gemiddeld aantal blauwe reigers per decade voor drie periodes van dertien jaar.

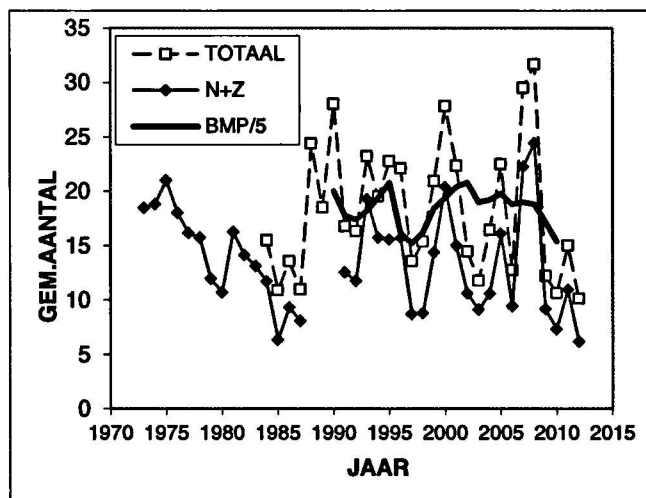
De verdeling over het jaar lijkt een typische verdeling van een standvogel. In het begin van het jaar nemen de aantallen af door sterfte, daarna zorgen de jonge vogels in de lente voor een forse toename en daarna nemen de aantallen geleidelijk weer af. Opvallend is hoe de laatste twee periodes op elkaar lijken. De eerste periode is lager, maar dat komt vooral doordat de Oostermeent, waar we in 1984 pas begonnen te tellen, hier nog nauwelijks meetelt.

Figuur 3. Gemiddeld aantal blauwe reigers per decade voor vier periodes van zes jaar.

Figuur 3 geeft de verdeling over het jaar voor de laatste vier periodes van zes jaar. Ook hier is de overeenkomst tussen de verschillende periodes verbazingwekkend. Bedenk dat zich tussen opeenvolgende jaren verschillen in totale aantallen van een factor drie kunnen voordoen! Kennelijk middelen deze variaties extreem goed uit en is er gemiddeld eigenlijk niets veranderd. Een mogelijke reden voor het goede uitmiddelen is dat topjaren voor veldmuizen ongeveer om de drie jaar optreden en dat in

een periode van zes jaar er daardoor meestal twee zullen voorkomen. Voor de invloed van koude winters is zo'n regelmaat natuurlijk niet aanwezig, maar hun invloed lijkt ook veel kleiner dan die van de muizenjaren.

Figuur 4. Gemiddeld aantal getelde blauwe reigers in maart t/m mei per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oosterveent, de stippellijn de totale aantallen en de dikke lijn de index voor broedvogels van Sovon gedeeld door vijf.

De aantallen in de broedtijd (figuur 4) lopen min of meer parallel met de totale aantallen. Uit de index voor broedende blauwe reigers van Sovon (die ik door vijf heb gedeeld om hem in de grafiek te laten passen) blijkt dat onze aantallen veel meer slingeren dan de totale aantallen broedparen in Nederland, maar ook hier lijkt geen trend aanwezig. Dit suggereert dat wij het hele jaar door met een

lokale populatie te maken hebben. In de directe omgeving zijn broedkolonies in de Valse Bosjes en op Groeneveld. Volgens de literatuur voeren blauwe reigers hun jongen vooral vis. Toch hebben muizenjaren ook in de broedtijd effect. Mogelijk krijgen de jongen soms toch muizen, het kan ook zijn dat we hier het effect van beter doorvoede ouder vogels zien.

Blauwe reiger, Foto: Conny Leijdekker

Referenties

- Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J., 2001. Algemene en schaarse Vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht
 Mooij, J. 2008, Muizenjaren in de Eempolders. De Korhaan 42(2): 63-66.